

Sygn. akt VII AGa 868/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 czerwca 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VII Wydział Gospodarczy w składzie:

Przewodniczący: SSA Ewa Stefańska (spr.)

Sędziowie: SA Tomasz Szanciło

SO del. Dariusz Dąbrowski

Protokolant: sekr. sądowy Katarzyna Mikiciuk

po rozpoznaniu w dniu 29 czerwca 2018 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa Stowarzyszenia (...) w M.

przeciwko J. J.

o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

z dnia 22 września 2016 r., sygn. akt XVII AmC 639/16

I. oddała apelację;

II. zasądza od J. J. na rzecz Stowarzyszenia (...) w M. kwotę 240 zł (dwieście czterdzieści złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt VII AGa 868/18

UZASADNIENIE

Stowarzyszenie (...) w W. wносиło o uznanie za niedozwolone i zakazanie wykorzystywania przez J. J. w obrocie z konsumentami postanowienia zawartego w części (...) punkt 1 wzorca umowy „Regulamin sklepu internetowego” o treści: „Podstawą do reklamacji, naprawy gwarancyjnej jest dowód zakupu wydawane razem z towarem (faktura VAT, oryginalny paragon)”. Powód podał, że postanowienie to jest klauzulą abuzywną, albowiem kształtuje ono prawa i obowiązki konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy (art. 385¹ § 1 k.c.).

Pozwany nie zajął stanowiska w sprawie.

W dniu 2 czerwca 2016 r. Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów wydał wyrok zaoczny, którym uwzględnił powództwo w całości.

Pozwany J. J. zaskarżył wyrok zaoczny sprzeciwem w całości, wnosząc o jego uchylenie i oddalenie powództwa. Podniósł, że żądanie powoda w chwili wydania wyroku zaocznego było nieaktualne, ponieważ pozwany zmienił treść

zakwestionowanego postanowienia i obecnie brzmi ono: „Podstawą reklamacji jest dowód uprzedniego zawarcia transakcji z (...), na przykład paragon, faktura VAT”. Następnie pozwany podniósł zarzut, że wydruk ze strony internetowej, na który powołuje się powód, nie podlega poświadczeniu za zgodność z oryginałem przez zawodowego pełnomocnika i w związku z tym nie jest dowodem, że w dacie tego poświadczenia zapisy regulaminu przedsiębiorcy miały określone brzmienie.

Wyrokiem z dnia 22 września 2016 r. Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów utrzymał w całości w mocy wyrok zaoczny z dnia 2 czerwca 2016 r.

Wyrok Sądu Okręgowego został wydany w oparciu o poniższe ustalenia faktyczne i rozważania prawne.

J. J. prowadzi pod nazwą Przedsiębiorstwo Handlowe (...) w B. działalność gospodarczą w zakresie m in. hurtowej sprzedaży części i akcesoriów do pojazdów samochodowych. W ramach tej działalności prowadzi sklep internetowy pod adresem (...) Pozwany posługiwał się w obrocie z konsumentami Regulaminem sklepu internetowego zamieszczonym na stronie (...) który w części zatytułowanej (...) zawierał postanowienie o treści: „Podstawą do reklamacji, naprawy gwarancyjnej jest dowód zakupu wydawane razem z towarem (faktura VAT, oryginalny paragon)”. W dniu 8 lipca 2016 r. na powyższej stronie internetowej zamieszczony był regulamin zawierający sporną klauzulę o treści zmienionej przez pozwanego.

Zdaniem Sądu Okręgowego powództwo zasługiwało na uwzględnienie.

Sąd pierwszej instancji stwierdził, że brak przymiotu dokumentu w odniesieniu do wydruku załączonego do pozwu regulaminu, nie pozbawia go mocy dowodowej, w sytuacji, gdy pozwany w sprzeciwie od wyroku zaocznego nie zaprzeczył, iż stosował sporne postanowienie w obrocie z konsumentami. Dlatego okoliczność ta została uznana za przyznaną przez pozwanego, na podstawie art. 230 k.p.c.

Według Sądu Okręgowego, pozwany powołując się na fakt zaprzestania stosowania przedmiotowej klauzuli, wobec dokonania zmiany jej treści, powinien był wykazać datę tej zmiany. Zgodnie bowiem z treścią art. 479³⁹ k.p.c. (obowiązującego w dacie wszczęcia postępowania w sprawie), z żądaniem uznania postanowienia wzorca umowy za niedozwolone można wystąpić również wtedy, gdy pozwany zaniechał jego stosowania, jeżeli od tego zaniechania nie minęło 6 miesięcy. Tymczasem ze złożonego przez pozwanego wydruku ze strony internetowej wynika jedynie, że w dacie złożenia pisma zakwestionowane przez powoda postanowienie regulaminu miało treść odmienną od zakwestionowanej w pozwie. Ponieważ pozew w niniejszej sprawie został wniesiony w dniu 25 lutego 2014 r., zaś pozwany przedstawił wydruk zmienionego regulaminu z dnia 8 lipca 2016 r., zgodnie z treścią art. 479⁴⁰ k.p.c. (obowiązującego w dacie wszczęcia postępowania w sprawie), okoliczność ta nie ma wpływu na bieg niniejszego postępowania. Pozwany bowiem nie wykazał, że powód wystąpił z przedmiotowym pozwem po upływie 6 miesięcy od zaniechania przez niego stosowania klauzuli o treści wskazanej w pozwie.

Sąd pierwszej instancji wskazał, że zgodnie z treścią art. 385¹ § 1 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nieuzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Uznanie konkretnego postanowienia umownego za niedozwolone i wyeliminowanie go z praktyki stosowania z konsumentami wymaga zatem stwierdzenia, że spełnia ono łącznie następujące przesłanki: (1) nie zostało uzgodnione indywidualnie z konsumentem, czyli zostało narzucone konsumentowi, (2) nie dotyczy sformułowanych w sposób jednoznaczny głównych świadczeń stron, (3) ukształtowane przez nie prawa i obowiązki pozostają w sprzeczności z dobrymi obyczajami oraz (4) ukształtowane przez nie prawa i obowiązki rażąco naruszają interesy konsumenta. Badanie abuzywności klauzul w postępowaniu przed Sądem Ochrony Konkurencji i Konsumentów ma charakter badania abstrakcyjnego, w oderwaniu od łączącej strony umowy. Oznacza to, że w tym postępowaniu sąd ogranicza się do badania postanowienia wzorca, które nie dotyczy głównych świadczeń stron, w kierunku jego zgodności z dobrymi obyczajami i naruszania interesu konsumentów.

Według Sądu Okręgowego, zakwestionowane postanowienie regulaminu należało analizować z uwzględnieniem treści przepisów ustawy z dnia 27 lipca 2002 r. o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej oraz o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. Nr 141, poz. 1176 ze zm.). W artykule 8 ust. 1 powołanej ustawy zostało zastrzeżone, że jeżeli towar konsumpcyjny jest niezgodny z umową, kupujący może żądać doprowadzenia go do stanu zgodnego z umową. Ustawodawca nie posługuje się wprawdzie terminem „reklamacja”, lecz używa określenia „niezgodności towaru z umową”, jednak w powszechnym użyciu „reklamacja” jest potocznym określeniem zgłaszania zastrzeżeń co do jakości towaru, a więc jego niezgodności z umową.

Powyższe uprawnienie żądania doprowadzenia towaru do stanu zgodnego z umową, konsument mógł realizować (w dacie wniesienia pozwu, gdyż aktualnie ustawa ta nie obowiązuje), jeżeli zawiadomił sprzedawcę przed upływem dwóch miesięcy, od stwierdzonej niezgodności (art. 9 ust. 1 ustawy). Jedyńm warunkiem realizacji żądania określonego w art. 8 ust. 1 ustawy było wysłanie zawiadomienia przed upływem wskazanego terminu, realizacja uprawnienia nie była więc uzależniona od przedłożenia paragonu bądź faktury VAT. Dokumenty te posiadają walor dowodu księgowego, potwierdzającego zdarzenie sprzedaży i przyjęcie określonej kwoty tytułem zapłaty. Dowody te służą przede wszystkim w celu ustalenia rzeczywistego obrotu sprzedawcy na potrzeby prawa podatkowego. Nie jest to jednak jedyny środek dowodzenia na wypadek ustalenia faktu zakupu określonego towaru od określonego przedsiębiorcy. Konsument w procesie może dochodzić swojego uprawnienia przy zastosowaniu również innych środków dowodzenia, o których mowa w przepisach kodeksu postępowania cywilnego (np. przesłuchanie świadków, zeznania stron, dokumenty w postaci przelewów z rachunku bankowego konsumenta, księgi rachunkowe przedsiębiorcy).

Sąd pierwszej instancji wyjaśnił, że posiadanie paragonu bądź faktury wystawionej przez sprzedawcę stawia konsumenta w ewentualnym sporze ze sprzedawcą w pozycji korzystniejszej w dowodzeniu, ale nie wyłącza dochodzenia swojego uprawnienia, jeżeli tych dokumentów określonych w kwestionowanym postanowieniu nie posiada. Skoro konsument - w myśl powołanego uregulowania - ma prawo realizować swoje uprawnienie w pierwszej kolejności przez pisemne wysłanie zawiadomienia o niezgodności towaru z umową, a kwestionowany zapis regulaminu uzależnia uwzględnienie żądania przez sprzedawcę od przedłożenia oczekiwanych przez niego dowodów zakupu towaru, to jednoznacznie postanowienie regulaminu sugeruje konsumentowi, że brak paragonu lub faktury eliminuje prawo dochodzenia swych uprawnień na drodze przedsądowej i jest znacznym utrudnieniem dla konsumenta w dochodzeniu roszczeń.

Sąd Okręgowy uznał, że w tym zakresie kwestionowane postanowienie jest abuzywne, ponieważ zmusza konsumenta w celu realizacji swojego uprawnienia do przedkładania określonych dowodów, aby przedsiębiorca ustosunkował się do jego żądania, pomimo, że ustawodawca takiego obowiązku nie nałożył. Tym samym, gdyby przedmiotowego postanowienia we wzorcu nie było, konsument byłby w korzystniejszym położeniu. Zakwestionowana klauzula stanowi niedozwolone postanowienie umowne w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., albowiem kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Sprzeczność klauzuli z dobrymi obyczajami wynika z braku zapewnienia konsumentowi minimalnej ochrony na poziomie przepisów prawa o charakterze ogólnym.

Od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie apelację wniósł pozwany J. J..

Apelacją pozwany zaskarżył wyrok w całości, wnosząc o jego zmianę poprzez oddalenie powództwa w całości. Wyrokowi Sądu Okręgowego zarzucił:

1) sprzeczność istotnych ustaleń z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego wskutek naruszenia przepisów postępowania, tj.:

a) art. 233 § 1 w zw. z art. 328 § 2 k.p.c. poprzez przyjęcie, że wydruk z strony internetowej, nie poświadczony notarialnie stanowi dowód, iż pozwany posługiwał się postanowieniem wzorca umownego we wskazywanym przez powoda okresie,

b) art. 232 k.p.c. poprzez przyjęcie, że powód wywiązał się z obowiązku udowodnienia okoliczności, z której wywodzi skutki prawne, tj. iż pozwany stosował przedmiotową klauzulę w ciągu 6 miesięcy poprzedzających wniesienie pozwu,

c) art. 316 § 1 k.p.c. poprzez oparcie się na nieaktualnym stanie prawnym, tj. ustawie z dnia 27 lipca 2002 r. o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej oraz o zmianie kodeksu cywilnego, podczas gdy od 25 grudnia 2014 r. prawo rękojmi przy dokonywaniu zakupów przez konsumenta jest uregulowane w Kodeksie Cywilnym.

2) naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

a) art. 358¹ § 1 w zw. z art. 58 § 1 k.c. poprzez uznanie, iż kwestionowany zapis wzorca umownego stosowanego przez pozwanego jest klauzulą abuzywną w rozumieniu art. 358¹ § 1 k.c., podczas gdy w sytuacji uznania, że zapis ten jest sprzeczny z bezwzględnie obowiązującymi przepisami prawa, to jest on nieważny z mocy prawa zgodnie z art. 58 § 1 k.c., a tym samym nie mógł być uznany za klauzulę niedozwoloną,

b) art. 6 k. c. poprzez uznanie, iż powód nie uczynił zadość wymogowi zawartemu w tym przepisie i nie udowodnił, że zmienił zapisy umowne w czasie poprzedzającym wytoczenie powództwa o co najmniej 6 miesięcy, podczas gdy to powód wywodził.

Sąd Apelacyjny zważył:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Apelacyjny podziela ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji i przyjmuje je za własne. Także dokonana przez Sąd Okręgowy ocena prawna żądania pozwu jest prawidłowa.

Niezasadny jest zarzut naruszenia art. 233 § 1 w zw. z art. 328 § 2 k.p.c. poprzez przyjęcie, że niepoświadczony notarialnie wydruk ze strony internetowej stanowi dowód, iż pozwany posługiwał się postanowieniem wzorca umownego we wskazywanym przez powoda okresie. Z uzasadnienia zaskarżonego wyroku wynika bowiem, że fakt ten nie został ustalony przez Sąd Okręgowy na podstawie dowodu w postaci wydruku ze strony internetowej, lecz został on przyjęty za uznany przez pozwanego, na podstawie art. 230 k.p.c. W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd pierwszej instancji dokonał prawidłowej oceny oświadczeń pozwanego zawartych w sprzeciwie od wyroku zaocznego, skoro nie podnosił on zarzutu, aby nie posługiwał się zakwestionowanym postanowieniem, a jedynie twierdził, że jego treść uległa zmianie. Również w piśmie z dnia 8 lipca 2016 r., zatytułowanym „uzupełnienie sprzeciwu”, pozwany ograniczył się do formalnego zakwestionowania prawidłowości dowodu z wydruku, nie negując faktu uprzedniego korzystania z regulaminu zawierającego abuzywne postanowienie.

Nietrafny jest również zarzut naruszenia art. 232 k.p.c. poprzez przyjęcie, że powód wywiązał się z obowiązku udowodnienia okoliczności, iż pozwany stosował przedmiotową klauzulę w ciągu 6 miesięcy poprzedzających wniesienie pozwu. Jak trafnie wskazał Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, zgodnie z dyspozycją art. 6 k.c. na powodzie spoczywał obowiązek wykazania, że pozwany stosował abuzywną klauzulę, a na pozwanym spoczywał ciężar udowodnienia, iż zaprzestał jej stosowania wcześniej niż na 6 miesięcy przed wniesieniem pozwu. Ponieważ pozew w niniejszej sprawie został wniesiony w dniu 25 lutego 2014 r., zaś pozwany przedstawił wydruk zmienionego regulaminu z dnia 8 lipca 2016 r., powyższa okoliczność nie została przez niego wykazana. Z wyżej wskazanych przyczyn niezasadny jest więc również zarzut naruszenia art. 6 k. c. poprzez uznanie, iż powód nie udowodnił, że zapisy umowne zostały zmienione w czasie poprzedzającym wytoczenie powództwa o co najmniej 6 miesięcy. Ciężar dowodu w tym zakresie spoczywał bowiem na pozwanym, a nie na powodzie.

Nie ma racji też pozwany twierdząc, że w niniejszej sprawie doszło do naruszenia art. 316 § 1 k.p.c. poprzez oparcie się przez Sąd Okręgowy na nieaktualnym stanie prawnym, tj. ustawie z dnia 27 lipca 2002 r. o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej oraz o zmianie Kodeksu cywilnego, podczas gdy od 25 grudnia 2014 r. prawo rękojmi przy dokonywaniu zakupów przez konsumenta jest uregulowane w Kodeksie cywilnym. Pozwany nie dostrzegł bowiem, że

Sąd pierwszej instancji odwołał się do stanu prawnego obowiązującego w dacie wniesienia pozwu, a więc w okresie, gdy pozwany stosował niedozwoloną klauzulę.

Nie zasługuje na uwzględnienie także zarzut naruszenia art. 358¹ § 1 w zw. z art. 58 § 1 k.c. poprzez uznanie, iż kwestionowany zapis wzorca umownego stosowanego przez pozwanego jest klauzulą abuzywną w rozumieniu art. 358¹ § 1 k.c., podczas gdy w sytuacji uznania, że zapis ten jest sprzeczny z bezwzględnie obowiązującymi przepisami prawa, to jest on nieważny z mocy prawa zgodnie z art. 58 § 1 k.c., a tym samym nie mógł być uznany za klauzulę niedozwoloną. Pozwany nie ma racji twierdząc, że zakwestionowany zapis jest sprzeczny z bezwzględnie obowiązującym przepisem prawa. Trafnie bowiem wyjaśnił Sąd pierwszej instancji, że kwestionowane postanowienie jest abuzywne, ponieważ zmusza konsumenta w celu realizacji swojego uprawnienia do przedkładania określonych dowodów, aby przedsiębiorca ustosunkował się do jego żądania, pomimo, że ustawodawca takiego obowiązku nie nałożył.

Podstawą orzeczenia Sądu Apelacyjnego był art. 385 k.p.c. O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 108 § 1 k.p.c.